

การสำรวจทัศนคติและความต้องการบริจาคอวัยวะเพื่อข้อเสนอในเชิงนโยบาย

กัลยา อโณทยานนท์*

พัฒนารีย์ ล้วนรัตนากร*

ยศ ตีระวัฒนานนท์**

*ภาควิชาจักษุวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

**สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข

บทคัดย่อ

เป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกว่าทัศนคติของประชาชนต่อการบริจาคอวัยวะส่งผลต่อจำนวนผู้บริจาคอวัยวะในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจทัศนคติของประชาชนต่อการบริจาคอวัยวะโดยการสัมภาษณ์ประชาชนทั่วไปในเขตอำเภอเมืองขอนแก่นและผู้ที่มาบริจาคอวัยวะที่ศูนย์รับบริจาคอวัยวะโรงพยาบาลศรีนครินทร์ จำนวนรวม ๔๕๓ ราย ด้วยแบบสอบถามระหว่างเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๔ จนถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ผลการศึกษาพบว่าร้อยละ ๒๑ ของประชากรทั่วไปมีความต้องการบริจาคอวัยวะ ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความต้องการบริจาคอวัยวะได้แก่ อายุ สถานภาพสมรสและการมีบุตร และทัศนคติในเรื่องเกี่ยวกับร่างกายหลังเสียชีวิต ขณะที่หากเปรียบเทียบทัศนคติของผู้ที่มาบริจาคอวัยวะกับประชากรทั่วไปที่ต้องการบริจาคอวัยวะแต่ยังไม่ได้นำเนินการพบว่า ความเชื่อมั่นต่อบุคลากรทางการแพทย์เป็นปัจจัยสำคัญต่อการบริจาคอวัยวะ สิ่งที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวางแผนในการให้ความรู้และประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนในวงกว้างเพื่อเพิ่มจำนวนผู้บริจาคให้มากขึ้นในอนาคต

คำรหัส:

ทัศนคติ, การบริจาคอวัยวะ, การปลูกถ่ายอวัยวะ, รพ.ศรีนครินทร์, จังหวัดขอนแก่น

บทนำ

ในปัจจุบันด้วยความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีส่งผลให้ประชากรโลกมีอายุขัยเฉลี่ยสูงขึ้น^(๑) ผู้ป่วยโรคร้ายแรงมีชีวิตยืนยาวขึ้น แม้กระทั่งผู้ที่ระบบการทำงานของร่างกายบางส่วนล้มเหลว

เช่น ผู้ป่วยไตวาย ก็สามารถดำรงชีวิตอยู่ต่อไปได้ด้วยการใช้เครื่องฟอกเลือดกำจัดของเสียออกจากร่างกาย ผู้ป่วยโรคปอดและหัวใจล้มเหลวก็มีอุปกรณ์ทำหน้าที่ทดแทนชั่วคราวทำให้ผู้ป่วยสามารถมีชีวิตอยู่เพื่อการปลูกถ่ายอวัยวะ สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ผู้ป่วยที่กำลังรอ

การสำรวจทัศนคติและความต้องการบริจาคอวัยวะเพื่อข้อเสนอในเชิงนโยบาย

อวัยวะเพื่อการปลูกถ่ายมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตลอดเวลา^(๓๓)

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ประเทศสหรัฐอเมริกา^(๓๔) มีการผ่าตัดเพื่อปลูกถ่ายไตให้แก่ผู้ป่วย ๑๒,๔๔๔ ราย เปลี่ยนกระจกตา ๓๓,๐๒๐ ราย ผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจ ๒,๑๘๒ ราย ผ่าตัดเปลี่ยนปอด ๘๗๗ ราย อย่างไรก็ตามก็ยังมีผู้ป่วยจำนวนกว่า ๖,๐๐๐ รายหรือคิดเป็น ๑๖ คนต่อวันที่ต้องเสียชีวิตระหว่างการรอเปลี่ยนอวัยวะ และมีผู้ป่วยอีก ๗๓,๐๐๐ รายที่กำลังรออวัยวะเพื่อการปลูกถ่าย ในประเทศไทยสมาคมปลูกถ่ายอวัยวะแห่งประเทศไทย รายงานว่า^(๓๕) ในช่วงเวลา ๔ ปีตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๗-๒๕๔๑ มีการผ่าตัดปลูกถ่ายอวัยวะให้ผู้ป่วยแล้วทั้งสิ้น ๕๒๗ รายจากอวัยวะของผู้บริจาคจำนวน ๑๕๓ ราย หรือเฉลี่ยผู้บริจาค ๑ รายสามารถช่วยผู้ป่วยได้ ๓.๔ ราย ถึงกระนั้นก็ตามในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ยังมีผู้ป่วยกำลังรออวัยวะเพื่อการปลูกถ่ายอีก ๑,๐๕๗ ราย

ตลอดเวลาที่ผ่านมาแพทย์และนักวิทยาศาสตร์พยายามพัฒนาเทคนิคในการปลูกถ่ายอวัยวะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้อวัยวะที่ได้รับบริจาคให้เกิดประโยชน์สูงสุด^(๓๖) เช่น การยอมรับอวัยวะจากผู้บริจาคที่มีอายุน้อย-ผู้สูงอายุ การแบ่งอวัยวะ เช่น ตับจากผู้บริจาคหนึ่งคนนำไปเปลี่ยนถ่ายให้ผู้ป่วยถึงสองคนหรือสามคน เป็นต้น แต่จำนวนอวัยวะที่ได้รับบริจาคก็ยังไม่เพียงพอต่อปริมาณความต้องการที่นับจะมีแต่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง การเพิ่มจำนวนของผู้บริจาคอวัยวะจึงเป็นทางออกที่สำคัญทางออกเดียวในการช่วยชีวิตผู้ป่วยที่กำลังรอการปลูกถ่ายอวัยวะเหล่านั้น

อัตราการบริจาคอวัยวะมีความแตกต่างกันอย่างมากในหลายประเทศ ทั้งนี้ขึ้นกับปัจจัยหลายประการ ทั้งจากความรู้ ทัศนคติ และค่านิยม รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในบางประเทศประสบความสำเร็จอย่างมากในการเพิ่มจำนวนผู้บริจาคอวัยวะ เช่น ประเทศสเปนที่อัตราการบริจาคอวัยวะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ประเทศสเปนได้รับการบริจาคอวัยวะสูงถึง ๓๑.๕ รายต่อประชากรหนึ่งล้านคน^(๓๗) หรือในปีเดียวกันสหพันธ์

รัฐสวิตเซอร์แลนด์ก็ได้รับอวัยวะจากผู้บริจาค ๑๕.๔ รายต่อประชากรหนึ่งล้านคนซึ่งสูงกว่าประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศยุโรปอื่นๆเกือบสองเท่าตัว^(๓๘) พบว่าประเทศเหล่านี้ให้ความสำคัญต่อการให้ความรู้ประชาสัมพันธ์แก่ประชากรกลุ่มใหญ่ในเรื่องการบริจาคอวัยวะ และมีหน่วยงานหลักสร้างค่านิยม ความรู้สึกที่ดีต่อการปลูกถ่ายอวัยวะ ขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่ลดผลกระทบจากข้อมูลทางลบที่อาจเกิดขึ้นได้^(๓๙)

ดังเช่นเหตุการณ์สำคัญในประเทศไทยได้ส่งผลเสียต่อทัศนคติและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการบริจาคอวัยวะเมื่อมีการละเมิดกฎหมายและข้อบังคับของแพทยสภาว่าด้วยการวินิจฉัยผู้ป่วยสมองตายและการนำอวัยวะมาใช้ประโยชน์เพื่อการปลูกถ่าย จนถึงขั้นมีการฟ้องร้องทำให้แพทย์และผู้เกี่ยวข้องหลายคนกำลังถูกดำเนินคดีในชั้นศาล การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินทัศนคติของประชาชนในจังหวัดขอนแก่นเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะภายหลังเหตุการณ์ดังกล่าว นอกจากนี้ยังได้เปรียบเทียบกับปัจจัยและทัศนคติของผู้ที่มาบริจาคอวัยวะที่ศูนย์รับบริจาคอวัยวะเพื่อนำข้อมูลมาปรับใช้ในการประชาสัมพันธ์และวางแผนดำเนินงานเพื่อเพิ่มจำนวนผู้บริจาค

วิธีการศึกษา

ทีมวิจัยได้เตรียมแบบสอบถามผู้บริจาคอวัยวะและประชาชนทั่วไปที่มีอายุระหว่าง ๒๐ ถึง ๕๙ ปีและทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างดังนี้

๑) ผู้บริจาคอวัยวะที่หน่วยรับบริจาคอวัยวะโรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทุกรายที่ยินยอมให้ทำการเก็บข้อมูล โดยให้ผู้มาบริจาคอวัยวะกรอกข้อมูลในแบบสอบถาม ยกเว้นกรณีกับผู้มาบริจาคอวัยวะมีปัญหาทางการอ่าน ผู้วิจัยได้จัดให้มีเจ้าหน้าที่ในศูนย์รับบริจาคอวัยวะอ่านและเติมคำตอบลงในแบบสอบถามให้ ข้อมูลได้จัดเก็บระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๔ จนถึงเดือนมีนาคม พ.ศ.

๒๕๔๕ ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น ๑๓๓ ราย

๒) ประชาชนทั่วไป ในเขตเมืองใช้การคัดเลือกแบบสุ่มโดยบังเอิญ (accidental sampling) ในประชาชนที่ศูนย์การค้า สถานีขนส่ง ตลาดสดและที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน ๓๖๐ ราย โดยนักวิจัยเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์และเติมคำตอบลงในแบบสอบถาม ข้อมูลได้จัดเก็บระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๕ ประมวลและนำเสนอข้อมูลเป็นจำนวนร้อยละ

ทั้งนี้โครงสร้างการวิจัยและแบบสอบถามได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมสำหรับการวิจัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่น และก่อนการเก็บข้อมูลได้มีการอ่านหรือแสดงแบบยินยอมการเก็บข้อมูล (consent form) แก่ผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษา

• ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

สัดส่วนของเพศชายและหญิงในประชาชนทั่วไปค่อนข้างใกล้เคียงกันคือเพศชายร้อยละ ๕๔ แตกต่างจากตัวอย่างผู้บริจาคอวัยวะมีสัดส่วนของเพศหญิงสูงกว่าคิดเป็นร้อยละ ๖๑ ตัวอย่างที่เป็นประชากรทั่วไปในแต่ละช่วงอายุมีการกระจายที่ดี กล่าวคือหนึ่งในสามมีอายุระหว่าง ๒๐-๒๙ ปี ๓๐-๓๙ ปี และ ๔๐-๕๙ ปี เปรียบเทียบกับตัวอย่างผู้บริจาคพบว่าครึ่งหนึ่งมีอายุน้อยกว่า ๓๐ ปี และเกือบหนึ่งในสี่มีอายุระหว่าง ๓๐-

ตัวอย่างเกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ระดับการศึกษาของทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่อยู่ระดับตั้งแต่ระดับอนุปริญญาขึ้นไป โดยการศึกษาเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างบริจาคอวัยวะจะสูงกว่าประชากรทั่วไปเล็กน้อย สถานภาพสมรสของประชากรทั่วไปร้อยละ ๕๕ สมรสและมีบุตร รองลงมาได้แก่สถานภาพโสด ร้อยละ ๓๔ แตกต่างจากผู้มาบริจาคอวัยวะซึ่งส่วนใหญ่เป็นโสดคิดเป็นร้อยละ ๕๖ รองลงมาร้อยละ ๓๔ สมรสและมีบุตร

(ตารางที่ ๑)

• แหล่งข้อมูลและความรับรู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริจาคอวัยวะ

จากตัวอย่างประชากรทั่วไปพบว่าร้อยละ ๙๑ เคยได้ยินหรือรับรู้เรื่องการบริจาคอวัยวะ สื่อที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นโทรทัศน์คิดเป็นร้อยละ ๖๓ รองลงมาเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ ยกเว้นโปสเตอร์คิดเป็นร้อยละ ๓๖ สำหรับแหล่งข้อมูลอื่น ได้แก่ โปสเตอร์ การบอกเล่าจากคนรู้จัก และสื่อวิทยุ คิดเป็นร้อยละ ๒๖, ๒๒, และ ๒๐ ตามลำดับ เช่นเดียวกับตัวอย่างผู้บริจาคอวัยวะพบว่า ได้รับข้อมูลจากโทรทัศน์มากที่สุด (ร้อยละ ๖๑) รองลงมาได้แก่ โปสเตอร์ (ร้อยละ ๕๒) วิทยุ (ร้อยละ ๔๑) สื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ (ร้อยละ ๓๔) และการบอกเล่าจากคนรู้จัก (ร้อยละ ๓๒)

สำหรับความรู้เกี่ยวกับอวัยวะที่สามารถนำมาปลูกถ่ายพบว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างประชากรทั่วไปกับผู้บริจาคอวัยวะ โดยตัวอย่างทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่ทราบว่าได้ ตา และหัวใจ สามารถปลูกถ่ายได้ คิดเป็นร้อยละ ๙๐, ๘๐, และ ๗๕ ตามลำดับ สำหรับปอดและตับ ส่วนใหญ่ไม่แน่ใจว่าสามารถนำมาปลูกถ่ายได้หรือไม่คิดเป็นร้อยละ ๔๔ สามารถปลูกถ่ายได้มีเพียงร้อยละ ๓๒ และคิดว่าปลูกถ่ายไม่ได้คิดเป็นร้อยละ ๒๔ หนึ่งในส่วนนี้ไม่ได้สอบถามตัวอย่างผู้บริจาคอวัยวะ

• ความต้องการการบริจาคอวัยวะในประชากรทั่วไป

ในการสัมภาษณ์ประชากรทั่วไปพบตัวอย่างจำนวน ๑๔ ราย เป็นผู้ที่ได้รับบริจาคอวัยวะแล้วโดยมีบุตรแสดงตัวเป็นผู้บริจาคอวัยวะคิดเป็นความซุกซุกของการบริจาคอวัยวะของประชากรตัวอย่างของการศึกษาคั้งนี้ร้อยละ ๕ นอกจากนี้ยังได้สอบถามถึงความต้องการบริจาคอวัยวะจากตัวอย่างที่ยังไม่ได้บริจาคอวัยวะพบว่าจำนวน ๗๖ รายคิดเป็นร้อยละ ๒๑ ต้องการเป็นผู้บริจาคอวัยวะแต่ยังไม่ได้ดำเนินการ ร้อยละ ๓๓ ไม่ต้องการบริจาค และร้อยละ ๔๔ ตอบว่ายังไม่ตัดสินใจ

หากเปรียบเทียบลักษณะของตัวอย่างประชากรทั่วไปที่ยังไม่ต้องการบริจาคอวัยวะ (ผู้ที่ตอบว่าไม่

การสำรวจทัศนคติและความต้องการบริจาคอวัยวะเพื่อข้อเสนอในเชิงนโยบาย

ตารางที่ ๑ ลักษณะทั่วไปของตัวอย่าง

		ประชาชนทั่วไป (ร้อยละ)	ผู้มาบริจาคอวัยวะ (ร้อยละ)
เพศ	ชาย	๔๖	๓๕
	หญิง	๕๔	๖๑
อายุ	๒๐-๒๕	๓๖	๕๖
	๓๐-๓๕	๓๓	๒๔
	๔๐-๔๕	๑๕	๑๔
	๕๐-๕๕	๑๑	
	ไม่ระบุอายุ	๑	๓
ศาสนา	พุทธ	๑๐๐	๕๖
	คริสต์	๐	
	อิสลาม	๐	๑
การศึกษา	ต่ำกว่าหรือเทียบเท่าประถมศึกษา	๑๘	๖
	เทียบเท่ามัธยมศึกษา	๓๐	
	เทียบเท่าอนุปริญญาหรือสูงกว่า	๕๒	๖๒
สถานภาพ	โสด	๓๔	๕๖
	สมรสไม่มีบุตร	๘	๕
	สมรสมีบุตร	๕๕	๓๔
	ม่าย/หย่าร้างไม่มีบุตร	๑	๒
	ม่าย/หย่าร้างมีบุตร	๓	๓

ต้องการและผู้ที่ยังไม่ได้ตัดสินใจ) กับผู้ที่ต้องการบริจาคอวัยวะแต่ยังไม่ได้ดำเนินการและผู้ที่ไม่ต้องการบริจาคอวัยวะแล้ว พบว่าทั้งสามกลุ่มไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในเรื่องเพศ ศาสนา และระดับการศึกษา แต่มีความแตกต่างกันในเรื่องของกลุ่มอายุและสถานภาพสมรสและการมีบุตร ซึ่งพบว่าตัวอย่างที่ต้องการบริจาคอวัยวะแต่ยังไม่ได้ดำเนินการส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น อายุระหว่าง ๒๐-๒๙ ปี คิดเป็นร้อยละ ๕๔ รองลงมาเป็นช่วงอายุ ๓๐-๓๙ ปี ขณะที่ตัวอย่างประชากรทั่วไปที่บริจาคอวัยวะแล้วส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๗ มีอายุระหว่าง ๓๐-๓๙ ปี รองลงมาร้อยละ ๒๒ มีอายุระหว่าง ๔๐-๔๙ ปี ผู้ที่ยังไม่ต้องการบริจาคอวัยวะร้อยละ ๖๐ และผู้ที่

บริจาคอวัยวะแล้วร้อยละ ๗๒ สมรสและมีบุตร ขณะที่ผู้ที่ต้องการบริจาคอวัยวะแต่ยังไม่ได้ดำเนินการร้อยละ ๔๙ เป็นโสด (ตารางที่ ๒)

• อวัยวะที่บริจาค

ในการสอบถามประชากรทั่วไปที่ต้องการบริจาคอวัยวะซึ่งมีทั้งสิ้นจำนวน ๗๖ รายพบว่าอวัยวะที่มีผู้ต้องการบริจาคมากที่สุดได้แก่ ดวงตา คิดเป็นร้อยละ ๙๒ (๗๐/๗๖) รองลงมาได้แก่ ไต (ร้อยละ ๔๔) หัวใจ (ร้อยละ ๔๒) ปอด (ร้อยละ ๓๖) และตับ (ร้อยละ ๖๔) ตามลำดับ (ตารางที่ ๓) นอกจากนี้พบว่าดวงตาเป็นอวัยวะที่มีสัดส่วนของการบริจาคเพียงอวัยวะเดียวมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ ๑๓ ตรงข้ามกับผู้ต้องการบริจาคตับและปอดมักอยู่ร่วมในกลุ่มการบริจาคครบทุกอวัยวะ

Attitude and Willingness towards Organ Donation: the Survey for Policy Recommendations

ตารางที่ ๒ ลักษณะของประชากรทั่วไปเกี่ยวข้องกับการบริจาคอวัยวะ

		ประชากรทั่วไป (ร้อยละ)		
		ยังไม่ต้องการ/ คิดบริจาคอวัยวะ	ต้องการบริจาค อวัยวะ	ที่บริจาค อวัยวะแล้ว
ตัวอย่าง	จำนวนคน (ร้อยละ)	๒๖๖ (๗๔)	๗๖ (๒๑)	๑๘ (๕)
เพศ	ชาย	๔๖	๔๗	๔๔
	หญิง	๕๔	๕๓	๕๖
อายุ*	๒๐-๒๙	๓๔	๕๔	๖
	๓๐-๓๙	๓๒	๒๘	๖๗
	๔๐-๔๙	๒๐	๑๓	๒๒
	๕๐-๕๙	๑๓	๕	๖
	ไม่ระบุอายุ	๑		
ศาสนา	พุทธ	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐
การศึกษา	ต่ำกว่าหรือเทียบเท่าประถมศึกษา	๓๒	๒๑	๑๗
	เทียบเท่ามัธยมศึกษา	๒๖	๒๕	๒๘
	เทียบเท่าอนุปริญญาหรือสูงกว่า	๔๒	๕๔	๕๕
สถานภาพ*	โสด	๒๙	๔๙	๑๗
	สมรสไม่มีบุตร	๘	๘	๑๑
	สมรสมีบุตร	๖๐	๓๘	๗๒
	ม่าย/หย่าร้างไม่มีบุตร	๒	๕	

*แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างประชากรที่ยังไม่ต้องการบริจาคอวัยวะที่ต้องการบริจาคอวัยวะ ในการทดสอบด้วย X^2 test ที่ค่าความเชื่อมั่น $p < 0.05$

ตารางที่ ๓ ประเภทอวัยวะ และจำนวนที่บริจาค

	ประชากรทั่วไปที่ต้องการบริจาคอวัยวะ (จำนวนรวม ๗๖ ราย)			ผู้บริจาคอวัยวะ (จำนวนรวม ๑๓๓ ราย)		
	ราย (ร้อยละ)			ราย (ร้อยละ)		
	บริจาคเพียง ๑ อวัยวะ	บริจาคครบ ทุกอวัยวะ	รวมผู้บริจาค อวัยวะ	บริจาคเพียง ๑ อวัยวะ	บริจาคครบ ทุกอวัยวะ	รวมผู้บริจาค อวัยวะ
ตา	๕ (๑๓)	๕๒ (๗๔)	๗๐ (๑๐๐)	๒๒ (๒๗)	๔๘ (๕๘)	๘๓ (๑๐๐)
ไต	๒ (๓)	๕๒ (๘๑)	๖๔ (๑๐๐)	๑๑ (๑๕)	๔๘ (๖๘)	๗๑ (๑๐๐)
ปอด	๐ (๐)	๕๒ (๙๖)	๕๔ (๑๐๐)	๗ (๑๑)	๔๘ (๗๖)	๖๓ (๑๐๐)
หัวใจ	๑ (๒)	๕๒ (๘๔)	๖๒ (๑๐๐)	๑๔ (๑๕)	๔๘ (๖๖)	๗๓ (๑๐๐)
ตับ	๐ (๐)	๕๒ (๑๐๐)	๕๒ (๑๐๐)	๒ (๔)	๔๘ (๘๗)	๕๕ (๑๐๐)

การสำรวจทัศนคติและความต้องการบริจาคอวัยวะเพื่อข้อเสนอในเชิงนโยบาย

ข้อมูลที่ได้จากผู้มาบริจาคอวัยวะที่ศูนย์รับบริจาคของโรงพยาบาลศรีนครินทร์มีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีผู้มาบริจาคดวงตามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๒ รองลงมาได้แก่ หัวใจ (ร้อยละ ๕๕) ไต (ร้อยละ ๕๓) ปอด (ร้อยละ ๔๗) และตับ (ร้อยละ ๔๑) ตามลำดับ และพบเช่นเดียวกันว่าผู้ที่มาบริจาคดวงตามีสัดส่วนของการบริจาคอวัยวะเพียงอวัยวะเดียวสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๒๗ รองลงมาได้แก่ หัวใจร้อยละ ๑๙ และไตร้อยละ ๑๕ ขณะที่ผู้ที่มาบริจาคตับและปอดมักอยู่ร่วมในกลุ่มการบริจาคครบทุกอวัยวะ

• ทัศนคติต่อการบริจาคอวัยวะ

- ๑) ความเชื่อเรื่องการบริจาคอวัยวะต่อชาติภพหน้า ในการสอบถามถึงความเชื่อเรื่องการบริจาคอวัยวะจะส่งผลดีต่อผู้บริจาคในชาติภพหน้าพบว่า ผู้ที่มาบริจาคอวัยวะร้อยละ ๔๗ ตอบว่าเชื่อ ซึ่งสัดส่วนนี้

ใกล้เคียงกับประชากรทั่วไปที่ยังไม่ต้องการบริจาคอวัยวะคิดเป็นร้อยละ ๔๖ และประชากรที่ต้องการบริจาคอวัยวะแต่ยังไม่บริจาคร้อยละ ๔๒ ตามลำดับ

ขณะที่ความเชื่อเรื่องอวัยวะต้องอยู่กับเจ้าของหลังเสียชีวิตแล้วไม่เช่นนั้นชาติหน้าอาจมีปัญหา เช่น อาจส่งผลให้เกิดความพิการที่อวัยวะนั้นได้ พบว่าร้อยละ ๑๕ ของประชากรทั่วไปที่ยังไม่ต้องการบริจาคอวัยวะเชื่อในเรื่องดังกล่าว ขณะที่ประชากรที่ต้องการบริจาคอวัยวะและผู้ที่มาบริจาคอวัยวะจำนวนร้อยละ ๗ เท่านั้นที่ตอบว่าเชื่อ (ตารางที่ ๔)

๒) ความเชื่อถือต่อบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปลูกถ่ายอวัยวะ

ในการสำรวจครั้งนี้มีคำถามจำนวนสามข้อที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของการบริจาคอวัยวะต่อบุคลากรทางการแพทย์ดังตารางที่ ๔ คำถามหนึ่งเป็นเรื่องของ

ตารางที่ ๔ ทัศนคติต่อการบริจาคอวัยวะของคนและญาติ

	ประชากรทั่วไป (ร้อยละ)		
	ยังไม่ต้องการ/ คิดบริจาคอวัยวะ	ต้องการบริจาค อวัยวะ	ผู้ที่มาบริจาค อวัยวะ (ร้อยละ)
๑. ทัศนคติในด้านต่าง ๆ ต่อการบริจาคอวัยวะ			
เชื่อว่าการบริจาคอวัยวะจะส่งผลดีในชาติภพหน้า	๔๖	๔๒	๔๗
เชื่อว่าอวัยวะต้องอยู่กับเจ้าของหลังเสียชีวิตแล้ว มิฉะนั้นชาติหน้าจะมีปัญหา*	๑๕	๗	๗
คิดว่าแพทย์จะดูแลไม่เต็มที่หากเป็นผู้บริจาคอวัยวะ	๑๕	๑๓	๑๘
คิดว่าอวัยวะที่บริจาคอาจไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์**	๒๗	๒๕	๑๕
คิดว่าอวัยวะที่บริจาคอาจถูกนำไปขาย**	๔๓	๔๐	๒๐
คิดว่าคนในครอบครัวจะรับไม่ได้หากรู้ว่าบริจาคอวัยวะ*	๒๕	๒๐	Na
แจ้งเรื่องการมาบริจาคอวัยวะให้แก่สมาชิกในครอบครัวทราบแล้ว	Na	Na	๔๖
๒. การบริจาคอวัยวะของญาติเสียชีวิตหรือมีภาวะสมองตาย			
จะบริจาคหากมีผู้ร้องขอ แม้ญาติจะไม่ได้แสดงความประสงค์ว่าต้องการบริจาคอวัยวะไว้ล่วงหน้า	๕๒	๗๐	๘๕
จะบริจาคหากมีผู้ร้องขอ หากญาติแสดงความประสงค์ต้องการบริจาคอวัยวะไว้ล่วงหน้า	๕๖	๕๗	Na

*แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ค่า $p < ๐.๐๕$ ระหว่างประชากรทั่วไปสองกลุ่ม

**แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ค่า $p < ๐.๐๕$ ระหว่างประชากรทั่วไปโดยรวมกับผู้มาบริจาคอวัยวะ

ความคิดเห็นว่าแพทย์อาจให้การดูแลรักษาพยาบาลไม่เต็มที่หากรู้ว่าผู้ที่กำลังป่วยนั้นเป็นผู้แสดงความจำนงต้องการบริจาค เนื่องจากจะทำให้แพทย์สามารถได้รับอวัยวะที่บริจาคจากผู้ป่วยเร็วขึ้น ซึ่งผู้ที่มาบริจาคอวัยวะร้อยละ ๑๔ ตอบว่ามีความเป็นไปได้ ขณะที่ประชากรทั่วไปร้อยละ ๑๕ ของผู้ที่ยังไม่ต้องการบริจาค และร้อยละ ๑๓ ของผู้ที่ต้องการบริจาคตอบว่าเป็นไปได้ตามลำดับ

คำถามที่สองในเรื่องคิดว่าอวัยวะที่บริจาคไปแล้วจะไม่ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ ประชากรทั่วไปที่ยังไม่ต้องการบริจาคอวัยวะและที่ต้องการบริจาคจำนวนใกล้เคียงกันคือร้อยละ ๒๗ และร้อยละ ๒๙ คิดว่ามีความเป็นไปได้ ขณะที่เพียงร้อยละ ๑๕ ของผู้บริจาคอวัยวะเท่านั้นที่ตอบแบบเดียวกัน

ประเด็นที่สามเรื่องเกรงว่าอวัยวะที่บริจาคจะถูกนำไปขายให้แก่ผู้อื่นเพื่อการปลูกถ่าย กลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่ามีความเป็นไปได้สูงที่สุด คือ ประชากรทั่วไปที่ยังไม่ต้องการบริจาคร้อยละ ๔๓ รองลงมาได้แก่ ประชากรทั่วไปที่ต้องการบริจาคร้อยละ ๔๐ และผู้บริจาคร้อยละ ๒๐

๓) การสื่อสารกับครอบครัวเรื่องการบริจาคอวัยวะ ประชากรทั่วไปที่ยังไม่ต้องการบริจาคอวัยวะร้อยละ ๒๙ และประชากรทั่วไปที่ต้องการบริจาคอวัยวะร้อยละ ๒๐ คิดว่าคนในครอบครัวจะรับไม่ได้หากรู้ว่าบริจาค ขณะที่เดียวกันผู้ที่มาบริจacksonน้อยกว่าครึ่งหนึ่งที่ได้แจ้งแก่สมาชิกในครอบครัวให้ทราบก่อนมาบริจาคอวัยวะ ทั้งนี้เหตุผลที่ไม่แจ้งให้แก่สมาชิกในครอบครัวทราบ ได้แก่ คิดว่ายังไม่ถึงเวลาร้อยละ ๕๒ คิดว่าเป็นเรื่องส่วนตัวร้อยละ ๒๐ ยังไม่ได้คิดถึงเรื่องแจ้งให้สมาชิกในครอบครัวทราบร้อยละ ๑๕ และคิดว่าสมาชิกในครอบครัวจะรับไม่ได้ร้อยละ ๑๓

• การตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติที่เสียชีวิตหรือมีภาวะสมองตาย

เหตุการณ์สมมุติว่าหากมีญาติเสียชีวิตหรือเป็นผู้ป่วยสมองตาย (ซึ่งได้ให้นิยามไว้ว่าเป็นผู้ป่วยหมดสติ

ที่ไม่สามารถฟื้นขึ้นมารับรู้สิ่งใดได้อีก สามารถมีชีวิตอยู่ได้ภายใต้เครื่องช่วยหายใจเพียงเท่านั้น) และมีผู้ร้องขอให้บริจาค ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ที่มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการตัดสินใจที่จะบริจาคอวัยวะของญาติคนนั้นหรือไม่ ในกรณีที่ญาติมิได้แสดงเจตจำนงว่าต้องการบริจาคไว้ล่วงหน้าพบว่า ประชากรทั่วไปที่ตนเองยังไม่ต้องการบริจาคอวัยวะร้อยละ ๕๒ ยินดีบริจาคอวัยวะของญาติ ขณะที่ประชากรที่ตนเองต้องการบริจาคอวัยวะร้อยละ ๗๐ ตอบเช่นเดียวกันและสูงถึงร้อยละ ๘๔ ของผู้ที่มาบริจาคอวัยวะยินดีบริจาคอวัยวะของญาติ

กรณีที่ญาติที่เสียชีวิตหรือมีภาวะสมองตายนั้นได้เคยแสดงเจตจำนงที่ต้องการบริจาคไว้ก่อน พบว่าร้อยละ ๙๖ และ ๙๗ ของประชากรทั่วไปที่ตนเองยังไม่ต้องการบริจาคและประชากรทั่วไปที่ตนเองต้องการบริจาคยินดีบริจาคของญาติให้แก่ผู้อื่น

วิจารณ์และข้อเสนอแนะ

ข้อจำกัดของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้พยายามเปรียบเทียบทัศนคติของการบริจาคอวัยวะของประชากรทั่วไปกับผู้ที่มาบริจาคอวัยวะ ซึ่งวิธีการที่ดีที่สุดของการให้ได้มาซึ่งตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวแทนของประชาชนทั่วไป การเก็บข้อมูลควรทำแบบการสำรวจครัวเรือน (household survey) และเป็นแบบสุ่มครัวเรือน (cluster sampling) อย่างไรก็ตามวิธีการดังกล่าวจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมาก ด้วยข้อจำกัดที่นักวิจัยจึงใช้การสุ่มเก็บข้อมูลตามสถานที่สำคัญหลายแห่งที่คาดว่าควรสัมภาษณ์ผู้คนในหลายระดับภายในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของความลำเอียงของตัวอย่าง (sampling bias) ซึ่งสังเกตได้จากระดับของการศึกษาของตัวอย่างที่เป็นประชากรทั่วไปค่อนข้างสูงกว่าค่าเฉลี่ยโดยทั่วไป อย่างไรก็ตามวิธีการที่ใช้ทำให้สามารถควบคุมคุณภาพของการเก็บข้อมูลได้ดีเพราะใช้ผู้สัมภาษณ์จำนวนน้อย

อีกประการคือ การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูล

ที่แตกต่างกันระหว่างการสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถาม สำหรับตัวอย่างที่เป็นประชาชนทั่วไปและการอ่านและเติมคำตอบด้วยตนเองของผู้มาบริจาคอวัยวะซึ่งวิธีการเก็บข้อมูลที่แตกต่างกันนี้อาจส่งผลต่อความเที่ยงตรงของข้อมูลที่ได้รับแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเชื่อว่าประเด็นปัญหานี้จะมีไม่มากนักเนื่องจากคำถามทั้งหมดไม่มีข้อใดที่มีความอ่อนไหวจนทำให้ผู้ตอบเกิดความลำบากใจที่ต้องตอบคำถามต่อหน้าผู้สัมภาษณ์ และเช่นเดียวกันผู้ให้ข้อมูลในส่วนของผู้มาบริจาคอวัยวะก็มีระดับการศึกษาสูงเป็นส่วนใหญ่การให้ข้อมูลในลักษณะอ่านและเติมคำตอบเองจึงไม่น่าจะเป็นอุปสรรคมากนัก ดังจะเห็นได้จากคุณภาพของข้อมูลที่ค่อนข้างดี

ปัจจัยที่สำคัญต่อการบริจาคอวัยวะ

หากแบ่งตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ (๑) ผู้ที่ยังไม่ต้องการบริจาคอวัยวะ ซึ่งมีเป็นจำนวนมากที่สุดประมาณร้อยละ ๗๐-๘๐ ของประชากรทั่วไป (๒) ผู้ที่ต้องการบริจาคอวัยวะแต่ยังไม่ได้ดำเนินการใดๆ ซึ่งคาดว่าควรจะอยู่ราวร้อยละ ๒๐-๓๐ ของประชากรทั่วไป และกลุ่มสุดท้าย (๓) ผู้ที่บริจาคอวัยวะแล้วกลุ่มนี้มีเป็นจำนวนน้อย ถึงแม้ในการวิจัยครั้งนี้จะพบว่ามีความซุกสูงถึงร้อยละ ๕ แต่ด้วยกลุ่มตัวอย่างที่อาจเป็นตัวแทนของประชากรทั่วไปได้ไม่ดี ดังที่กล่าวไว้ก่อนหน้านี้แล้ว ในสถานการณ์จริงผู้วิจัยคาดว่า เป็นประมาณร้อยละ ๑-๒ ของประชากรทั้งประเทศ เท่านั้น

จากผลการศึกษาจะพบว่าปัจจัยสำคัญที่แตกต่างกันของตัวอย่างในกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรสและการมีบุตร ทัศนคติต่อความเชื่อเรื่องอวัยวะต้องอยู่กับตนเองหลังการเสียชีวิตเพื่อป้องกันมิให้เกิดผลเสียในชาติภพหน้าและความกังวลว่าสมาชิกในครอบครัวจะรับไม่ได้หากบริจาค

ขณะที่ความแตกต่างระหว่างผู้ที่ต้องการบริจาคอวัยวะแต่ยังไม่ได้ลงมือปฏิบัติ (กลุ่มที่ ๒) กับผู้บริจาคแล้ว (กลุ่มที่ ๓) พบว่า ทัศนคติต่อความเชื่อมั่นต่อบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกถ่าย

อวัยวะเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด ได้แก่ ความกังวลว่าอวัยวะที่บริจาคอาจไม่ถูกนำไปใช้ประโยชน์หรือถูกนำไปขาย นอกจากนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ตอบแบบสอบถามทุกกลุ่มมีสัดส่วนร้อยละ ๑๓-๑๔ ที่ตอบว่าอาจเป็นไปได้ที่แพทย์จะดูแลตนเองไม่เต็มที่หากแพทย์ทราบว่าเป็นผู้บริจาคอวัยวะ ซึ่งทั้งหมดนี้ผู้วิจัยคาดว่าน่าจะเป็นผลกระทบจากข่าวการฟ้องร้องเรื่องการผ่าตัดปลูกถ่ายไตใน ๒ ปีที่ผ่านมา

ดังนั้นในมุมมองของผู้วิจัยเชื่อว่าข่าวการฟ้องร้องดังกล่าวอาจไม่มีผลต่อความต้องการในการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการบริจาคอวัยวะมากนัก แต่อาจจะส่งผลสำคัญทำให้ผู้ที่ต้องการบริจาคกลับไม่บริจาคเพราะไม่เชื่อมั่นต่อบุคลากรทางการแพทย์เกรงว่าจะเกิดปัญหาในลักษณะเดียวกันกับตนเอง ดังนั้นทางออกสำหรับการแก้ไขปัญหาคือผู้เกี่ยวข้องควรเร่งฟื้นฟูภาพพจน์ของบุคลากรทางการแพทย์ให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นวางระบบการรับและการปลูกถ่ายอวัยวะให้มีความโปร่งใส รัดกุม ป้องกันมิให้เกิดปัญหาได้อีก พร้อมกันนั้นต้องทำความเข้าใจกับประชาชนด้วยการชี้แจงให้ผู้บริจาคและประชาชนส่วนใหญ่ได้ทราบว่าอวัยวะที่ได้รับบริจาคนำไปใช้ประโยชน์อย่างไรบ้าง และให้ทราบว่าแพทย์ที่ทำหน้าที่ปลูกถ่ายอวัยวะจะต้องเป็นคนละบุคคลกับแพทย์ที่ดูแลรักษาผู้บริจาคเมื่อเจ็บป่วย ดังนั้นจะไม่เกิดปัญหาเรื่องความขัดแย้งต่อความสนใจ (conflict of interest) ที่จะไม่ดูแลผู้ป่วยอย่างเต็มที่เมื่อต้องการอวัยวะที่บริจาค

ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าสื่อโทรทัศน์ที่มีอิทธิพลสูงที่สุดต่อการเข้าถึงข่าวสารการบริจาคอวัยวะในตัวอย่างทุกกลุ่ม การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อนี้จึงน่าจะทำให้เกิดความทั่วถึงในการได้รับข่าวสาร ซึ่งหากมีการประชาสัมพันธ์ให้ความเชื่อมั่นต่อระบบการบริจาคและปลูกถ่ายอวัยวะที่ดีจนทำให้ผู้ที่ปัจจุบันต้องการบริจาคอวัยวะอยู่แล้ว (กลุ่มที่ ๒) ตัดสินใจมาบริจาคในที่สุดก็จะส่งผลให้มีจำนวนผู้บริจาคอวัยวะในประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นถึงกว่า ๑๒ ล้านคน (ร้อยละ ๒๑ ของประชากร

๖๒ ล้านคน) ทำให้ในอนาคตผู้ป่วยที่กำลังรอการปลูกถ่ายมีโอกาสดำเนินชีวิตได้ยาวนานขึ้นด้วย ซึ่งสนับสนุนโดยผลการศึกษาในครั้งนี้ที่พบว่าหากผู้เสียชีวิตหรือมีภาวะสมองตายได้แสดงเจตจำนงต้องการบริจาคอวัยวะไว้ล่วงหน้า ในกรณีมีผู้ร้องขออวัยวะจากญาติเกือบทั้งหมดจะตัดสินใจให้อวัยวะนั้นตามเจตนาของของผู้เสียชีวิตหรือสมองตาย

สำหรับการกระตุ้นให้ประชากรทั่วไปมีความต้องการบริจาคอวัยวะมากขึ้นจากผลของการวิจัยในครั้งนี้ควรได้แก่ การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงหลักคำสั่งสอนในทางพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติว่าการบริจาคอวัยวะภายหลังเสียชีวิตแล้วจะไม่ส่งผลให้เกิดปัญหาแก่ผู้บริจาคทั้งในชาติภพนี้ (เพราะเมื่อนำอวัยวะออกไปแล้วแพทย์จะทำการปิดบาดแผลอย่างเรียบร้อย) และชาติภพหน้า พร้อมทั้งสร้างทัศนคติและค่านิยมที่ดีต่อการบริจาคอวัยวะแก่ประชาชนทั่วไปในวงกว้าง เพื่อให้ผู้บริจาคอวัยวะไม่เกิดความลำบากใจในการสื่อสารกับสมาชิกในครอบครัว

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตประการหนึ่งว่าหากมีญาติที่เสียชีวิตหรือมีภาวะสมองตายโดยที่ญาติคนนั้นไม่เคยแสดงเจตจำนงต้องการบริจาคอวัยวะมาก่อนเมื่อมีผู้ร้องขอบริจาคอวัยวะพบว่ากว่าครึ่งคือร้อยละ ๕๒ ของประชากรกลุ่มที่ยังไม่ต้องการบริจาคมีความยินดีที่จะให้สัดส่วนนี้จะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๗๐ ของผู้ที่ต้องการบริจาคอวัยวะแต่ยังไม่ได้ดำเนินการและร้อยละ ๔๔ ของผู้บริจาค ซึ่งเป็นสิ่งยืนยันได้ว่าหากมีนโยบายในการขอรับบริจาคอวัยวะในเชิงรุก เช่น จัดทีมเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญทำหน้าที่พูดคุยกับญาติเพื่อขอรับบริจาคแทนที่จะใช้การตั้งรับโดยการตั้งศูนย์รับบริจาคเฉพาะผู้ที่มาบริจาคอวัยวะของตนเองเท่านั้น หรือให้แพทย์ทุกคนคำนึงถึงการขอรับบริจาคอวัยวะหากมีผู้ที่ตนเองรักษาเสียชีวิตหรือสมองตายหรือเพียงเข้าใจระบบและมีการส่งต่อให้แก่ทีมขอรับบริจาคอวัยวะ คาดว่าจะสามารถได้รับการบริจาคเพิ่มขึ้นจำนวนมาก

อย่างชัดเจน

อวัยวะกับการบริจาค

จากการวิจัยพบว่าตัวอย่างจำนวนมากไม่ทราบว่าจะปอดและตับสามารถปลูกถ่ายได้ ทำให้มีผู้ต้องการบริจาคจำนวนน้อย เทียบกับผู้ที่ต้องการบริจาคดวงตาและสาเหตุอีกประการหนึ่งก็น่าจะเกิดจากความคิดเห็นของผู้บริจาคว่าการบริจาคดวงตาจะไม่ส่งผลเสียต่อสภาพร่างกายเมื่อเสียชีวิตแล้ว เพราะสามารถนำดวงตาออกไปได้โดยไม่ต้องผ่าตัดเข้าไปในร่างกาย จึงเห็นได้ว่ามีผู้ต้องการบริจาคอวัยวะและผู้ที่มาบริจาคอวัยวะจำนวนมากเลือกที่จะบริจาคดวงตาเพียงอย่างเดียว ขณะที่ผู้ที่ต้องการบริจาคตับหรือปอดมีแนวโน้มสูงที่จะบริจาคอวัยวะทั้งหมดที่สามารถปลูกถ่ายให้แก่ผู้อื่นได้

ดังนั้นในขั้นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถเพิ่มจำนวนผู้บริจาคดวงตาได้ง่ายที่สุด หากมีการประชาสัมพันธ์และสร้างทัศนคติที่ดีให้แก่ประชาชน ซึ่งในปัจจุบันยังพบว่าจำนวนดวงตาที่ได้รับบริจาคก็ยังไม่พอเพียงแก่ผู้รอรับการผ่าตัดอีกเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่ผู้รับบริจาคควรให้ข้อมูลแก่ผู้มาบริจาคให้เห็นความสำคัญของการบริจาคอวัยวะชนิดอื่นรวมทั้งชักชวนให้บริจาคอวัยวะอื่นร่วมด้วย

จึงควรทำการวิจัยเพิ่มเติมในการหาปัจจัยที่เหมาะสมต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การดำเนินงานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขภายใต้โครงการเมธีวิจัยอาวุโสด้านวิจัยระบบและนโยบายสุขภาพ

เอกสารอ้างอิง

- Murray CJL, Lopez A. The global burden of disease: a comprehensive assessment of mortality and disability from diseases, injuries and risk factors in 1990 and pro-

- jected to 2020. Cambridge, MA: Harvard School of Public Health on behalf of the World Health Organization and the World Bank; 1996.
๒. Capron AM. Reexamining organ transplantation. JAMA 2001; 285:334-6.
 ๓. Yeung I, Kong SH, Lee J. Attitude towards organ donation in Hong Kong. Social Science & Medicine 2000; 50:1643-54.
 ๔. United Network for Organ Sharing (UNOS). Transplantation Resource. Critical Data. [cited 2001 Nov] Available at website <http://www.unos.org/Newsroom/critdata/main.htm>
 ๕. ข้อมูลศูนย์ดวงตาศากาชาดไทย, [cited 2001 Nov] Available at website <http://www.thai-transplant.org/othersregion.htm>
 ๖. Gridelli B, Remuzzi G. Strategies for making more organ available for transplantation. NEJM 2000; 343:404-10.
 ๗. Bosch X. Spain leads world in organ donation and transplantation. JAMA 1999; 282:17-8.
 ๘. Gross T, Martinoli S, Spagnoli G, Badia F, Malacrida R. Attitude and behaviors of young European adults towards the donation of organs- a call for better information. American Journal of Transplantation 2001; 1:74-81.
 ๙. Sque M, Payne S, Vlachonikolis I. Cadaveric donor transplantation: Nurses' attitudes, knowledge and behavior. Social Science & Medicine 2000; 50:541-52.

Abstract Attitude and Willingness towards Organ Donation: the Survey for Policy Recommendations

Kanlaya Anothayanon*, Patanaree Luanratanakorn*, Yot Teerawattananon**

*Department of Ophthalmology, Faculty of Medicine, Khon Kaen University, **International Health Policy Program, Thailand, Ministry of Public Health.

Journal of Health Science 2002; 11:826-35.

Public perception of organ donation critically affects the availability of organ transplantation around the world. A survey was conducted to assess attitude and willingness towards organ donation among 360 urbanites in Khon Kaen province and 133 organ donors at the organ donation center, Srinagarind hospital. Evaluation was based upon interviews of the urbanites and self-administered questionnaires for the donors and the general population from November 2001 to March 2002. It was found that, among the urban population, 21 percent of the interviewers were willing to donate organs. The results also indicated that the willingness to donate organ was related to age, marital status, off-springs and attitude towards after-life. While a lack of confidence in medical professional code of conduct showed mainly negative influence on the donation among the enthusiasts. The results of this study are useful to a design of effective public education programs as stimuli to organ donations in Thailand.

Key words: attitudes, organ donation, organ transplantation, Srinagarind hospital, Khon Kaen province